

EGYETEMI IFJUSÁG

Az Egyetemi Ifjúság, a Szegedi Egyetem előző számában bemutatott Egyetemi Élethez hasonlóan sajnos csak egy számot ért meg. A két színvonalas diáklap megjelenése között csupán egy hónap telt el, ez is bizonyítja, hogy 1946 őszén milyen nagy szellemi pezsgés volt a szegedi egyetemen.

A most bemutatásra kerülő diáklap is bizonyítja, hogy a szegedi diákság is szót kért — követelve helyét az újjászülötto demokrátiás Magyarországon. Véleményt mondtak múltjáról és magyarságról kultúráról, s teendőkről valamint a jövőről. A nemzetért való aggodás és a tevékeny tenniakarás jellemezte az Egyetemi Ifjúságot készítő csoportját. Vezetőjük Király József, aki lap szerkesztője is volt, a bevezetőjében ezt így fogalmazta meg: „A jövő emberének elsősorban önállónak kell lennie. Olyannak, aki nem veti magát alá a tömegpszichózis örületének, aki mer és tud egyéni utakon járni, akiket nem lehet a vezető hatalmi célja érdekében kiharcolni. A demokrácia emberre válogatni tudjon, ne induljon jelszavak után, keresse mindennek az értelmét és gondoljon a következményekkel, mielőtt állást foglalna valamelyik irányban... A dolog végleges megoldását abban látjuk, hogy a nevelés, az emberművelés ruházza fel az egyént az önálló itéletalkotás motivációival, hogy külső befolyások nélkül is állást foglaljon a jó mellett, vagy a rossz ellen. Sokat hallunk ma az egyetem reformjáról. De az egyetem intézményes reformjánál sokkal fontosabb az egyetemi ifjúság önreformja... Addig pedig nem dereng jobb reménye ennek a nemzedéknek, míg „irástudó”, az egyetemek padso-raiból kikerülő szellemi irányítók nem lesznek az örök, egyetemes igazság és eszmény profétái.”

Súlyosan érintette a magyar felsőoktatást az a tudományos és kulturális presztízsvesztés, hogy Anglia és Svájc után az Egyesült Államok is bejelentette: nem fogadja el a magyar egyetemeken szerzett diplomákat. Erről a következőket olvashatjuk a lapban: „... a magyar egyetem tekintélye néhány év óta nagyot esett a külföldi előtt. Ennek a tekintély-süllyedésnek az oka nyilvánvalóan az, hogy nem becsültük eléggé sem a múltban, sem most a magyar kulturális élet vezető egyéniségeit, művészeket, írókat, professzorokat, tudósokat s a közélet általában nem teremtette meg ezek számára a produktív munkához elengedhetetlenül szükséges megélhetési fundamentumot. Pedig a kultúra folytonosságát nem lehet büntetlenül megszakítani. A kultúra életében keletkezett hézagokat nemcsak a maiha nem a jövő nemzedéke is megsínyli... Mi a megoldás? Az, ha minden kulturális élet legfőbb irányítóját, az egyetemet mai állapotából visszahelyezzük a nemzetközi tudományosság magaslatára s ki tudjuk alakítani a klasszikus, autonóm egyetemi eszményt. Hogy milyen káros az egyetem életére nézve a túlzott politikai beavatkozás, azt mutatja az elmúlt évek példája is... Ezek a megoldások méltán figyelmetlenné bennünket arra, milyen káros egy nemzet életében az elhibázott kultúrpolitika. Mert súlyosan felelős az a kormányzat, amelyik nem teremt meg az egyetemi élet s következtésképp a kultúra virágzásához szükséges megélhetési fundamentumokat és a szó szoros értelmében vett szabadságot.”

A nagy tekintélyű szegedi tudós, Szent-Györgyi Albert véleményét is megismerhetjük a fiatalokat érdeklő kérdésekről: „Mint biológus, azt a következtetést vonom le, hogy az emberi személyiség kialakításában általában a 18—24 évig terjedő idő, az egyetemen eltöltött évek játszanak legfontosabb szerepet. A felsőoktatásról beszélve feltétlenül tudnunk kell azt, hogy mi az ember személyiségének a lényege. Kétségtelenül harmonikus személynek mondható az, aki megtalálja helyét környezetében, aki életpályáját talentumának megfelelően tölti be, akinek a lelke rugalmas arra, hogy egyesítse magában mindazt, amit az ember a történelem folyamán alkotott... szükséges, hogy az egyetemi hallgató boldog legyen, mert aki nem boldog abban az időben, amikor felnötté serdült, képtelen marad az igaz öröme és a komoly igazságok fölvetelére, élete keserű, szürke életörömmel lesz csak tele. Igen sok esetben azok, akiket az egyetem, mint végzett doktori diplomások az életbe küldött, nem voltak eléggé kiforrottak. Az ilyen oktatás pedig nem egyéb, mint a jövő fasiztatipusának kialakítása, mert a fasizmus alapja a lélek megmérhetetlen szürkesége... Kell pénz, hogy jó berendezés menza és otthon legyen... szükséges néhány helyes is, ahol az ifjúság Európa fontosabb újságait, folyóiratait megtalálja, ahol megszűrthetja nedves cipőjét, ahol olvashat, írhat.

Gyakran hallott ellenvetés a kultúrelt fokozásával szemben, hogy most nem érünk rá ilyen kultúrkérdésekre és a nemzet erőit és figyelmét most sokkal elemibb és sürögősebb szükségletek foglalják le, pl. a mindennapi kenyér. Ez épp olyan sürögőse és mulasztás itt is végzetes. Nem azért, mert a tudomány a leggyorsabb út a termelés felé, nem is azért, mert a tudomány és a művészet az a két eszköz, amivel legjobban moshatjuk tisztára bezennyezett nevünk. De most, a békekötésnél minket is rátesznek majd a serpenyőre és vigyázzunk, hogy könnyűnek ne talál-tassunk. Ez nem ideológus kérdése. Sajnos, ez súlyos realitás. Az Egyesült Államokban most jelentették ki, hogy nem fogadják el többé a pesti egyetem diplomáját. Ez az első tollvonás, amivel kezdenek minket kitörölni a kultúr nemzetek sorából és sajnós azt kell mondanunk, hogy igazuk van.”

Az Egyetemi Ifjúság kritikákat is közölt — a szerző így méltatta az egyetem egyik professzorának könyvét: „Bibó István: A kelet-európai kisállamok nyomorúsága. Az Új Magyarországi könyvkiadásának sorozatában messze kiemelkedő Bibó Istvánnak, egyetemünk politikai tanárának könyve. Európa e vihársarkának problémáit feszegeti azzal a hibátlan és szigorúan tárgyilagos szemlélettel, amelyért olyan nagyon megérdemelte minden gondolkodó embernek a rokonszenvét. Úgy érezzük, hogy ennek a zaklatott területnek a békéjét és haladását csak a Bibó István által emlegetett tények fölismerése és elfogadása, meg odaadó szolgálata biztosíthatja. A könyv nagyon fontos konklúziója: „Közép- és Kelet-Európa, pontosabban Németország és a tőle keletre eső kis-nemzetek területe bármennyire is nem olyan nagy terület önmagában, a világ békéjének veszedelme maradt mindaddig, míg a legnagyobb anarchiának, a legnagyobb bizonytalanságnak és a legnagyobb elégedetlenségnek a területét rad.” S. BALOGH LÁSZLÓ

A főherceg szigorlata

A harmincas évek közepe felé Habsburg József Ferenc királyi herceg, — korabeli megszólítás szerint egyszerűen József Ferenc őfensége, megfelelő kísérettel megjelent az egyetem jogi karrán, a központi egyetem második emeletén, hogy jogi kiegészítő szigorlatot tegyen.

József Ferenc huszár századosi két attila volt, kíséretje vezérkari alezredes, őket viszont követte egy ezredes egy baka századossal, akinek viszont parancsörzést aranyújtás (distinctio) fénylett a nyakán. Így nézett ki egy „egyszerű” főhercegi kíséret a Horthy korszakban.

Ez a József Ferenc körülbelül negyvenéves volt, az első világháborúban, amelynek vége felé atya volt a főparancsnok, mint huszár százados „szolgált” és hogy tudom nem 1921-ben állam-tudományi doktorátust szerzett a budapesti egyetemen. Irói ambíciói is voltak, mint a Petőfi Társaság tiszteleti tagja Columbus címen drámát írt, azt többek között Szegeden is adták. A családnak Alcsut székhellyel százezer holdon felüli birtoka és Budán közvetlen a királyi vár bejárata előtt remek palotája volt. Hogy egy ilyen embernek a harmincas években miért kellett az államtudományi Dr. hez még a jogi is, az máig kiderítetlen rejtély.

Abban az időben a jogi karon kétféle doktorátust lehetett szerezni: jogit, a nehezebbet és államtudományit. Ha valaki bemutatkozott és nem érzett rajta az orvosszág, általában megkérdezték milyen doktor. És ha azt mondta szemléltetve csak államtudományi, akkor intettek egyet. Úgy látszik valahol József Ferenc is megkapta ezt a lekiacnylást azért fűtötte az ambíció a másik Dr. megszerzésére, mert akkor azt vághatta rá a kérdés: UTRISQUE JURIS DOCTOR vagyok és kifeszíthet-te hozzá a mellét.

A vizsgáztatásra most Kiss Albert professzor jelent meg, aki közkedvelt volt az ifjúság előtt, jelzi ezt az is, hogy csak Kiss Bercinek titulálták egymás közt.

A professzort egész csoportosulás követte azzal, hogy betuduljon a vizsgáztatásra. Ezalatt az ezredes úrfogott egy katonatanulót — ezek őrmesteri rangban voltak — és szigorú hangon kiadta neki a parancsot:

— Maga őrmester, ide áll az ajtóba és senkit sem enged be, amíg a FENSÉG (ezt szinte nagybetűvel ejtette ki!) vizsgázik. Megértette!! (két felkiáltójellel és három tével)

A megkérdezett kihúzta magát és jelentett:

— Alázatosan jelentem az egyetemi vizsgák szigorúan nyilvánosak.

Mielőtt az ezredes válaszolt volna, Kiss Berci jó-ságos csendes hangon megszólalt az ajtóban — miközben a vizsgázandó és másik két kíséretje tisztelegve csináltak neki frontot:

— Minden évfolyamból három hallgatót szívesen látok.

Ezzel a kérdés el volt döntve.

Az ezredes arca a pipacs-vörösből az élénk püspök-lilába váltott és az egyetemi polgárok szépen besétáltak a vizsgázó után, miközben efféle szófoszlányok hallatszottak:

— Már csak meghallgatjuk mit tud a fenség!

— Ha szerencsénk van láthatunk egy bukott fenséget.

— Biztos ügyvédi irodát

akar nyitni, azért kell neki a diploma.

— Fenét, elmegy joggyakornoknak Abádszalókra, hisz rá van szorulva arra a kis fizetésre.

A vizsga megkezdése előtt még kiszólt a professzor:

— Hirdessék ki, hogy ma nem tartok katalógust. El-mehetnek korzóni.

Nem vállalkozom arra, hogy a további történéseket dramatizáljam. Bizonyára van még egy két „kollega úr”, aki jelen volt és esetleg másként emlékszik arra, hogy botladozott a főherceg már a kezdet kezdetén, előbb a kardjában, majd amikor letette, az alapvető formális kérdésekben is. El is sápadt, valahogy az első pillanattól kezdve látszott, hogy tükön ül. Bizonyára nem ilyen fogadtatást várt. Akkor és ott joggal.

Egy két válasznak sem mondható nyögdecseles után változatlanul kedves és csendes hangon megszólalt a professzor:

— Nem érzi jól magát Fenség? En úgy látom rosszul érzi magát. Felfüggesztem a vizsgálatot! — és ezzel bevonult a másik szobába.

Ha valahol valakire ráillet a megrökönyödés, József Ferencre bizonyára. De nem sokáig. Pillanatokon belül feléledt az uralkodói szellem és kurtán odaszólt az ezredeshez, miután a másik két katona jónak látta távolabb sompolyogni.

— Ezredes!!! Intézkedni!

És az ezredes intézkedett. Azonnal az iménti egyetemista katonához fordult és mit ad isten most mézes mázos hangon, torkát köszörülve, negédesen mintha csak a kaszinóban, vagy legalábbis a tiszti klubban lennének kártya közben, szólt:

— Mondd kérlek mit jelent ez? Ki tudnál segíteni... Légy szíves. Nos mit jelent ez?

— Alázatosan jelentem, se többet se kevesebbet, mint hogy a szigorló bukásra áll. Elvágják!

De már ezt a főherceg is meghallotta, mintha arabus lett volna mondva úgy elámult a bukás szón. Bukásra, egy főherceg!

— Szapperlott, noh a moll, ez mégis sok... Atyám ennek az egyetemnek disz doktora...

— De Fenség... csitította az ezredes — mindjárt megoldjuk a dolgot. Szóval... fordult kérdőn az informátorhoz.

— Egyet lehet csinálni. Be kell jelenteni, hogy a fenség igenis rosszul érzi magát és visszavonja a vizsgáztatás iránti kérését. Ez tisztes visszavonulás, ennek nem marad semmi nyoma.

— Alsó szóval ez akkor nem lesz malőr... kollega úr...

Ni csak, ámult el a jókora hallgatóság a fenség még kedveskedni is tud, ha szorul a hurók.

— Biztosíthatom fenség, ez nem malőr... Keine malőr.

— Ja és mi lesz a vizsgadíjjal... hohó az vissza...

— Igen felség az visszajár. Ha az ezredes úr bejelenti a professzor úrnak a visszalepést, már is megyek a dékánba és elintézem.

És elintézte.

A Habsburgoknak mindig mindenben szerencsájuk volt, mindig akadt kéznél egykét jóra való magyar, aki a nehéz helyzetből kivágja őket.

MAGYARKA FERENC

Angol és német tanszéki csoport a főiskolán

Igen régi tapasztalat, hogy az idegennyelv-tanulás iránti igény, és ez igény kielégítésének mértéke egyaránt növekszik. Persze, hiába növekszik az igény kielégítésének mértéke, ha közben az igény szintén növekszik (lásd: Achilles-szindróma). E ponton be kell vezetnünk azonban a sebesség fogalmát. Megindult ugyanis egy folyamat, amely várhatóan ugrásszerű módon növelni fogja Magyarországon az idegen nyelveket magas szinten, jól beszélők számát. Az általános iskolai idegennyelv-oktatásról van szó.

A folyamat beindulása nem most történt, újabb azonban lényegi elemekkel, az ún. nyugati nyelvek oktatásával bővült több általános iskolában. Ehhez jól képzett nyelvtanárokra van szükség. Ezt az igényt fogja kielégíteni a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán az angol és a német tanszéki csoport (mint a várhatóan néhány év múlva beinduló angol és német tanszék előzménye), ahol ez év szeptemberétől már az oktatás is elkezdődött.

Dr. Szendrei János főigazgató: — Általános tapasztalat, hogy megnövekedett a „kereslet” az általános iskolai nyelvtanulók iránt. Ennek oka: az általános iskolákban bevezették a fakultációs órákat, melyek — a szülő és gyerekek érdeklődésének megfelelően — többnyire idegen nyelvi órák lettek. Az egyetemi tanárképzés az így megnövekedett igényeket kielégíteni nem tudja, ami igen érthető, hiszen egyetemi diplomával (kevesen mennek el) általában iskolába tanítani, s főleg nem vidékre, ahol leginkább szükség lenne rá. Még a középiskolák sem rendelkeznek elegendő egyetemi végzettségű nyelvzakos oktatóval, hát még az általános iskolák, melyek gondjait tehát egyedül a tanárképző főiskolák oldhatják meg. Ezen intézményekben azonban egészen a legutóbbi időkig csak orosz és nemzetiségi (Szegeden szlovák, valamint román, Pécsen pedig német és szerb-horvát nyelvi oktatás volt, leszámítva azt, hogy néhány évvel ezelőtt Egerben beindították az angol nyelv oktatását. Így született meg tehát a minisztériumi döntés, melynek értelmében Szegeden megindították az angol és a német, Nyíregyházán pedig a francia és német szakos tanárok képzését. 12—12 fős hallgatói keretszámmal (az angol szakos hallgatók létszáma végül is 15, a németeseké 11 fő lett), és 3—3 oktatóval indultunk. Az angol tanszéki csoport vezetője Dr. Pordány László egyetemi adjunktus, munkatársai Nagyné Dr. Szabó Klára főiskolai adjunktus, és Nigel H. Foxcroft, a JGYFT idegen nyelvi lektorátusáról. A német csoport vezetője Dr. Müller József, szintén a JATE adjunktusa. Kinevezett oktató Dr. Földes Csaba főiskolai tanáregéd, és óraadó Achim Buschendorf a JATE lektora.

Dr. Müller József: — A főiskolán folyó, az egyetemmel látszólag párhuzamos idegennyelv-oktatás nemcsak szükséges, de lehetséges is — példa erre az orosz nyelvi tanszék egy másik mellettsége. Ezt a két intézmény profiljának, célkitűzésének, képzésmódjának a különbsége teszi lehetővé. A főiskolán ugyanis alapvetően nyelvi képzés folyik, s nagyon hangsúlyozottan jelentkezik az oktatásmódszertan, a gyakorlati pedagógia. Az egyetem ezzel szemben — jöllehet a képzés első két évében az eltérés még nem számottevő — igen erős a speciális irányultság. Ennek eredménye kevésbé érvényesülne, ha a végzett hallgatóknak általános iskolában tanítanának. Az egyetem tehát — szemben a gyakorlati nyelvtanítással — inkább az elmélyült, elméleti jellegű tudományos tevékenység elsajátítását és kifejtését teszi lehetővé. Az oktató minden további nélkül, akár egy negyedéven keresztül is beszélhet például kizárólag a feltételes mellékmondatokról, míg ez a főiskolán már csak a tantervi kööttségek miatt sem lehetséges.

Nagyné dr. Szabó Klára: — Persze, a tanterv nem egyértelműen jó dolog: erősen köt minket, saját elképzeléseink nem mindig érvényesülhetnek. Mindenesetre kiindulópontul szolgál, s mi ehhez hozzáteszünk az angoltanítás eddigi tapasztalatait. Nem vagyunk elszigetelve: Pordány kollégám a JATE-vel, magam pedig az egri főiskolával, a pécsi egyetem angol nyelvi tanszékével és a debreceni egyetemmel tartom a kapcsolatot. Vannak nehézségeink is, de tőlünk független okok miatt: szakkönyvünk, folyóiratunk még kevés van. Tankönyvünk, hangosított anyagunk viszont van, a feladatsorokat és egyéb oktatási eszközöket pedig elkészítjük mi magunk.

Dr. Szendrei János: — A problémák ebben a kezdeti szakaszban még jobbra természetesen: a tanszékalapítás nem megy egyik napról a másikra, s elsősorban a pénzügyminisztérium hozzájárulásától, támogatásától függ. Jelenleg, sajnos, csak fokozatos fejlesztésre van módunk.

Nagyné dr. Szabó Klára: — A fokozatosság semmiféle problémát nem okoz, sőt. A két tanszéki csoport 3—3 oktatója közül jelenleg csak 1—1 dolgozik a főiskolán teljes állásban s több egyelőre nem is kell, hiszen még csak egyetlen évfolyamunk van. Az új évfolyamok beindulásával persze fel fogunk fejlődni: jövőre újabb 1—1 állást hirdet meg a főiskola, s végül ha a beiskolázási keret nem változik — öt-öt teljes állású oktatóval fog működni a két tanszék. Amennyiben mindez megtörténik, tudunk szakosodni, tehát nem három ember végzi majd az összes munkát. Nem beszélve arról, hogy a hallgatók többféle oktatási stílussal ismerkedhetnek meg. Komoly gondunk viszont a részképzés. E területen eléggé nehézkesnek tűnik az előrelépés, hiszen ha a JATE husz év alatt nem oldotta meg ezt a problémát, nyilván nekünk sem sikerülhet azonnal. A jövőre nézve pedig úgy gondoljuk, érdemes lenne az orosz—angol szakon kívül más szakpárosításokat is indítani, ami persze csak a tanszék „stabilizálódása” után következhet be. Egyelőre az orosz—angol szakos tanárok iránt mutatkozik az általános iskolákban a legnagyobb igény, ezt kell kielégítenünk, s kérdés: győzzük-e majd munkával. Másfelől viszont feltételezhető — és ennek örülünk is —, hogy végzett hallgatóink ilyen helyzetben minden bizonnyal akadálytalanul el tudnak majd helyezkedni.

Dr. Szendrei János: — A jövő őszre mindenképpen javulni fognak a két tanszéki csoport lehetőségei, már csak férőhely vonatkozásában is: a testnevelési tanszék át fog költözni az addigra elkészülő sportcsarnokba, tehát új termek szabadulnak fel a főiskola Hámán Kató utcai épületében. MM-támogatással a könyvtári könyvtárolmány növekedése is várható. Amit azonban a magam részéről legfontosabbnak tartok: az egyetemi tanszékkel való együttműködés, melyet továbbra is szorgalmazni fogunk.

F. Cs.